Σπύρος Κιουλάνης

Ζλατά Ούλιτσκα

ISBN: 960-92203-0-4

Σπύρος Κιουλάνης

Ζλατά Ούλιτσκα

Δράμα 2004

της Αλεξάνδρας

Το καταλαβαίνεις τάχα αυτό; Ένα μικρό πλάσμα που δεν ξέρει ακόμα ούτε καν να διανοηθεί τι του συμβαίνει, χτυπάει με τη μικρούλα γροθιά του το πονεμένο απ' το κλάμα στήθος του και κλαίει με τα ματωμένα, άκακα και δειλά του δάκρυα, παρακαλώντας το Θεό να το υπερασπιστεί. Το καταλαβαίνεις άραγε αυτό φίλε μου και αδερφέ μου; Καταλαβαίνεις για ποιο λόγο είναι απαραίτητα όλα αυτά; Χωρίς αυτά, λένε, δε θα μπορούσε να ζήσει ο άνθρωπος σε τούτη τη γη, γιατί δε θα γνώριζε το καλό από το κακό... όμως όλη η σοφία του κόσμου αξίζει όσο τα δάκρυα αυτής της μικρούλας που παρακαλεί το «Θεούλη»;

Φ. Ντοστογιέφσκι, Αδελφοί Καραμαζόφ

Στο τέλος μιας κουραστικής ξενάγησης, η επιστροφή στο ξενοδοχείο συνοδεύτηκε από ένα αίσθημα ανακούφισης. Εξαντλημένος καθώς ήμουν, και με μισόκλειστα σχεδόν τα μάτια από τη νύστα, έπιασα στα χέρια μου ένα παλιό κιτρινισμένο βιβλίο, πήρα μια αναπαυτική θέση στην πολυθρόνα κι' άρχισα να διαβάζω:

«Όλη την άλλη μέρα ο Γιόζεφ δεν μπόρεσε να διώξει από τη σκέψη του τους δύο δεσμοφύλακες. Ήταν αφηρημένος και για να τελειώσει τη δουλειά του αναγκάστηκε να μείνει στο γραφείο πιο αργά και από την προηγούμενη. Καθώς φεύγοντας ξαναπερνούσε από την αποθηκούλα, δεν συγκρατήθηκε κι' άνοιξε την πόρτα. Κι' αυτό που αντίκρισε, αντί για το σκοτάδι που περίμενε, τον αποσάστισε. Τα πάντα ήσαν ολόιδια, ακριβώς όπως τα είχε βρει ανοίγοντας την πόρτα και χτες το βράδυ. Οι στοίβες τα παλιά χαρτιά και τα μπουκάλια από μελάνι ακόμα ήσαν ανάκατα στο κατώφλι. Ο Μαστιγωτής με τη βέργα του ήταν εκεί, το κερί έκαιγε στο ράφι, και οι δε-

σμοφύλακες παρευθύς άρχισαν να ουρλιάζουν. Στη στιγμή ο Γιόζεφ έκλεισε την πόρτα, και τη βρόντηξε με τις γροθιές του, λες και θα την έκλεινε πιο σίγουρα. Κλαίγοντας τότε έτρεξε στους υπαλλήλους που εργάζονταν ήσυχα στον πολύγραφο και τον κοίταξαν με κατάπληξη.

- Καθαρίστε εκείνη την αποθήκη τους φώναξε μας έφαγε η σκόνη!».[1]

«Πραγματικά μας έφαγε η σκόνη», μονολόγησα φανερά εκνευρισμένος, καθώς ακόμη κι' αν κατάφερνα ν' απομακρύνω τους ενοχλητικούς και αδιάφορους υπηρέτες του ξενοδοχείου από την κάμαρή μου - όπως κάποτε ο χωρομέτρης στον Πύργο - εκείνοι θα ξανάρχονταν σκαρφαλώνοντας από το παράθυρο, τη στιγμή μάλιστα που ο ίδιος θα ήμουν πολύ κουρασμένος για να τους ξαναπετάξω έξω.

Αποφασισμένος πάντως να δώσω μια πραγματική μάχη μαζί τους, έκλεισα το παλιό κιτρινισμένο βιβλίο, το τοποθέτησα στο μικρό κομοδίνο δίπλα μου και ξεκίνησα για τη Ζλατά Ούλιτσκα, το χρυσό δρομάκι, απ' όπου ξεκίνησαν κάποτε το δικό τους ταξίδι ο Γιόζεφ Κ και ο χωρομέτρης του Πύργου, η γλυκιά Όττλα και ο μικρός Φέλιξ. Εκεί όπου άρχισε να κάνει τα πρώτα του όνειρα και ο Γκρέγκορ Σάμσα, πριν κάποιο πρωινό μεταμορφωθεί οριστικά σε γιγάντια κατσαρίδα...

1 Φράντς Κάφκα, Η Δίκη.

Ήταν αργά το βράδυ και τη Ζλατά Ούλιτσκα τη σκέπαζε πυκνή ομίχλη. Ένα αδύναμο φωτάκι φώτιζε το Νο 22 όμως τίποτε περισσότερο. Οι πολύχρωμες προσόψεις των σπιτιών ήταν αδύνατο να φανούν. Το ίδιο και τα πρόσωπα όλων εκείνων που βιαστικά διέσχιζαν το μικρό δρομάκι.

Προσπάθησα να ρωτήσω κάποιους μα έμοιαζαν αδιάφοροι. Ίσως βιάζονταν γιατί κρύωναν, όμως σε κάθε περίπτωση ήθελα να μάθω. Σταμάτησα τότε κάποιον τυχαία απλώνοντας το χέρι μου.

- Θα πρέπει να συκοφάντησαν το Γιόζεφ Κ μου είπε, γιατί χωρίς να έχει κάνει τίποτε συνελήφθη. Δεν τον καθυστέρησα περισσότερο. Του άφησα το χέρι κι' εκείνος χάθηκε γρήγορα μέσα στο πλήθος.

- Δε θα ήξερε τίποτε για την Όττλα, ψέλλισα. Ίσως ήταν αργά πια να μάθω οτιδήποτε γι' αυτή. Για μια ακόμη φορά έφερα στο μυαλό μου την περιπέτειά της στο αγρόκτημα Τσυ-

ράου. Τη θέληση που είχε για ζωή και δημιουργία. Απέτυχε όμως. Κι' απ' ότι θυμόμουν απέτυχε γιατί ήταν μόνη. Κοίταξα για τελευταία φορά προς το βάθος του δρόμου. Το αδύναμο μικρό φωτάκι που φώτιζε το Νο 22 είχε σβήσει κι' αυτό. Με γρήγορο βήμα τότε χάθηκα κι' εγώ μέσα στο πλήθος. Σε λίγα λεπτά βρισκόμουν στη μεγάλη πλατεία. Κάθισα σ' ένα τραπεζάκι κι' αμήχανα άρχισα να κοιτάζω γύρω. Τα επιβλητικά αναγεννησιακά φωτισμένα κτίρια έμοιαζαν βγαλμένα από ένα παραμύθι. Ένα παραμύθι βγαλμένο απ' τα βάθη του αίματος και της αγωνίας. Στο σύμπλεγμα των ιστορικών κτιρίων δέσποζε ένας πρισματικός γοτθικός πύργος μ' ένα εντυπωσιακό ρολόι και μεγάλα παράθυρα, απ' τα οποία θα μπορούσε, ίσως, από στιγμή σε στιγμή να ξεπροβάλλει η μάντισσα Λίμπουσε.

- Το αστρονομικό ρολόι με το ξακουστό ζωγραφιστό ημερολόγιο και την αλληγορία των μηνών, άκουσα μια φωνή δίπλα μου. Γυρίζοντας τότε, αντίκρισα τον παπα-Κοσμά. Είναι ένα ρολόι μοναδικό στον κόσμο, συνέχισε, αφού τύφλωσαν το δημιουργό του για να μη μπορέσει να επαναλάβει το αριστούργημά του κάπου αλλού. Ο κόσμος κατακλύζει τις εισόδους από το πρωί για ένα μόνο τικ του ρολογιού και φυσικά μια φωτογραφία, μέχρι να βγουν τα ξύλινα αγαλματάκια των Αποστόλων και η μαριονέτα του θανάτου που υπενθυμίζει το πέρασμα του χρόνου. Χαμογέλασα, ψυχρά είναι η αλήθεια, όμως αυτό δε φάνηκε να ενοχλεί τον παπα-Κοσμά που συνέχισε την «ξενάγηση». Μιλούσε με πάθος για τις εξαίρετα διακοσμημένες προσόψεις των κτιρίων με γκράφιτι, φιγούρες από λουλούδια και Άρτ Νουβό διακόσμηση. Δεν παρέλειψε,

μάλιστα, να μου δείξει και μία εκκλησία που πραγματικά δέσποζε στη βόρεια πλευρά της πλατείας. Ήταν ένας εντυπωσιακός ναός σε ρυθμό Μπαρόκ, αφιερωμένος, όπως με έμφαση τόνισε, στον Άγιο Νικόλαο το θαυματουργό.

- Δεν πιστεύω και τόσο στα θαύματα, απάντησα δίχως να το καλοσκεφτώ.

- Δεν πιστεύεις τότε! αποκρίθηκε ανεβάζοντας αισθητά τον τόνο της φωνής του. Τι θα πει δεν πιστεύεις στα θαύματα!

Προφασίστηκα τον αδιάφορο, όμως ο παπα-Κοσμάς είχε βρει πια την αφορμή που χρειαζόταν. Αυτή τη φορά μιλούσε με μεγαλύτερο πάθος και πιο γρήγορα. Ανέφερε διάφορα περιστατικά. Σ' ένα απ' αυτά μίλησε για κάποιον «ιάειρο», ο οποίος έφθασε καθυστερημένα στο Χριστό, καθώς το παιδί του είχε πεθάνει. Εκείνος όμως του αποκρίθηκε: «Μη φοβού μόνο πίστευε»[2] κι' αφού πήγε μαζί του στο σπίτι ανάστησε το παιδί!

Ήταν η πρώτη φορά που το βλέμμα μου εγκατέλειψε τα εντυπωσιακά κτίρια και την Άρτ Νουβό διακόσμηση και στράφηκε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον παπα-Κοσμά. Φαίνεται πως αυτή η αμεσότητα που μου περιέγραφε, στη σχέση Θεού και ανθρώπου, ήταν ένα στοιχείο μαγικό που ξεπερνούσε ακόμη κι' αυτή τη μαγική ικανότητα της μάντισσας Λίμπουσε, η παρουσία της οποίας έπαψε πια να με απασχολεί. Θα τον άκουγα, μάλιστα, με μεγαλύτερη προσοχή, αν το πλήθος που είχε συγκεντρωθεί γύρω μας δεν είχε παρασυρθεί από το θέαμα που για μία ακόμη φορά είχε αρχίσει να προσφέρει το

2 *Μαρκ.* 5,36

αστρονομικό ρολόι.

- Κοίτα, κοίτα, φώναξε ο παπα - Κοσμάς. Χτυπά και κινούνται οι δώδεκα Απόστολοι! Πετάχτηκα αμέσως από τη θέση μου, όμως πρόλαβα κι' αντίκρισα τη φιγούρα ενός σκελετού να κινείται, κρατώντας στο ένα χέρι μια καμπάνα και στο άλλο μια κλεψύδρα, δίνοντας τη δική της παράσταση. Το ρολόι συνέχισε να χτυπά δυνατά και όλοι άρχισαν να χειροκροτούν, σφυρίζοντας και δημιουργώντας ένα πανδαιμόνιο. Ανάμεσα σ' αυτούς χειροκροτούσα κι' εγώ και πολύ περισσότερο ο ίδιος ο παπα - Κοσμάς. Κοιταχτήκαμε τότε και μ' ένα βλέμμα γεμάτο ικανοποίηση με ρώτησε:

- Το είδες; Δεν ήταν καταπληκτικό;

Πέρασαν χρόνια από τότε. Αν και βαδίζω στους όμορφους φωταγωγημένους δρόμους μιας καινούργιας πόλης, το βάδισμά μου γίνεται ολοένα και πιο αβέβαιο. Τα άφεγγα, ακάθαρτα και στενά σοκάκια της παλιάς πόλης μέσα μου, είναι πιο πραγματικά από τη νέα πόλη γύρω μου.

Λίγο πριν τη δύση του ήλιου βρέθηκα στο παλιό εβραϊκό κοιμητήρι. Περπατούσα αργά ανάμεσα στις δώδεκα χιλιάδες ταφόπλακες, όταν σε μια γωνιά αντίκρισα τη Δομνίνα. Ήταν σχεδόν ένα με το σκοτάδι που έπεφτε. Τη διέκρινα περισσότερο από την αντίθεση που δημιουργούσαν τα ρούχα της με τα μάρμαρα. Καθώς πλησίαζα διαπίστωσα πως δεν ήταν τελείως μόνη. Τρεις ηλικιωμένοι κύριοι έστεκαν δίπλα της και κάτι της έλεγαν, ενώ λίγο πιο πέρα ένας τέταρτος, νεότερος σε ηλικία, παρακολουθούσε τη συζήτηση περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή για να επέμβει. Πλησίασα και στάθηκα σιμά. Αυτή γύρισε, με κοίταξε και κάπως αμήχανα ξεκίνησε τις συστάσεις:

- Ο Ελιφάζ, ο Βαλδάδ, ο Σωφάρ και ο ...

- Ο Ελιούς[3] την πρόλαβα.

- Τους γνωρίζεις; μου είπε εκείνη και για λίγα έστω δευτερόλεπτα αναγνώρισα τα μεγάλα της εκφραστικά μάτια.

Δεν απάντησα. Έκανα δυο βήματα πίσω και στάθηκα σιωπηλός. Ήθελα να φύγουν μακριά. Μάλλον ήθελα να τους διώξω μακριά, αλλά δεν έβρισκα το κουράγιο. Ευτυχώς έμειναν λίγο, αποφεύγοντας να πουν περισσότερα. Κάτι, δηλαδή προσπάθησαν να πουν αλλά τους πρόλαβε η Δομνίνα:

- Ποιος ξέρει ποια είναι η δικαιοσύνη του Θεού τους είπε, και γιατί αυτή να μοιάζει με την ανθρώπινη; Πραγματικά ξαφνιάστηκα. Ένοιωσα να την ανακαλύπτω για μια ακόμη φορά. Για μια ακόμη φορά ήταν γενναία. Ακόμη και τώρα! Κοίταξα γύρω. Ο Ελιφάζ, ο Βαλδάδ, ο Σωφάρ κι' ο Ελιούς, είχαν χαθεί στο σκοτάδι. Πλησίασα τότε τη Δομνίνα, της έσφιξα το χέρι και φύγαμε. Καθώς απομακρυνόμασταν στάθηκα για μια στιγμή, γύρισα πίσω και κοίταξα. Μακάρι σκέφθηκα, η δικαιοσύνη του Θεού να έμοιαζε με την ανθρώπινη.

3 Ιώβ, Κεφ. 3-42.

Αυτή τη φορά η Ζλατά Ούλιτσκα έμοιαζε διαφορετική. Ήταν πρωί και οι γύρω δρόμοι για μία ακόμη φορά ήταν γεμάτοι κόσμο. Έμοιαζαν τουρίστες. Κοίταζαν δεξιά-αριστερά λες και κάτι έψαχναν. Αυτό με έκανε να νοιώθω μια οικειότητα μαζί τους. Όμως αυτή τη φορά δε θα ρωτούσα κανένα.

- Είναι και η Όττλα εδώ, είπα στην Δομνίνα.

- Το ξέρω, απάντησε εκείνη γεμάτη αυτοπεποίθηση.

Το πρόσωπό της έλαμπε όπως κάποτε. Το χαμόγελό της ήταν φωτεινό. Ενώ τις παρακολουθούσα, στη σκέψη μου ήρθε μια εικόνα μαγική: πριν από πολλά χρόνια, καθώς μόνος περπατούσα στους δρόμους της πόλης, μιλούσα στη Δομνίνα λες και την είχα δίπλα του. Δε δίσταζα μάλιστα να της εξηγώ διάφορα πράγματα για την πόλη που ποτέ της δεν είχε δει! Και το παράδοξο είναι πως αυτό με έκανε ευτυχισμένο. Περπατούσα με τις ώρες προσπαθώντας να της δείξω όσα περισσότερα πράγματα μπορούσα. Αισθανόμουν τις αντιδράσεις της, απα-

ντούσα στις απορίες της, την ένοιωθα πραγματικά δίπλα μου.

- Πάμε; με διέκοψε η Όττλα.

- Ναι, πάμε της απάντησα. Πάμε, γιατί πραγματικά έχουμε να δούμε πολλά!

Το ταξίδι της επιστροφής ήταν μεγάλο. Σ' όλη τη διαδρομή η Δομνίνα και η Όττλα συζητούσαν ζωηρά, λες και είχαν να πουν τόσα πολλά! Το βλέμμα μου ήταν προσκολλημένο πάνω τους, ενώ τη γαλήνη που αισθανόμουν εκείνη τη στιγμή, δεν κατάφερε να διαταράξει ούτε ο ιδιότροπος υπάλληλος που έκανε έλεγχο των εισιτηρίων. Για κάποιο λόγο επέμενε πως το εισιτήριο της Όττλας ήταν άκυρο. Μάλιστα, ήταν τόσο ιδιόρρυθμος, που δε δεχόταν να το πληρώσουμε ούτε εκείνη τη στιγμή.

Σκέφθηκα πως για ορισμένους ανθρώπους ίσως αποτελεί ευχαρίστηση το να στεναχωρούν τους άλλους έστω και για λίγο. Άλλωστε, αυτό είχα αποφασίσει κι' εγώ αρκετές φορές ως τώρα να κάνω: Να γίνω δηλαδή κακός. Μέχρι σήμερα το πρωί όμως. Μέχρι σήμερα που διαπίστωσα πως η Ζλατά Ούλιτσκα ήταν διαφορετική.

Το ταξίδι συνεχιζόταν. Στη συντροφιά είχε πια προστεθεί και ο μικρός Φέλιξ. Οι φωνές, τα γέλια, τα πειράγματά τους, πρέπει να χαλούσαν την ησυχία αρκετών επιβατών. Ορισμένοι, μάλιστα, φρόντισαν να το δείξουν αυτό, καθώς άρχισαν να διαμαρτύρονται έντονα. Κάποιοι άλλοι μας κοίταζαν επίμονα. Τόσο επίμονα που το βλέμμα τους άρχισε να με φοβίζει.

Η Δομνίνα έδειξε να ενοχλείται απ' όλα αυτά, ίσως και με μένα που δεν έκανα κάτι για ν' αποκαταστήσω την τάξη. Εγώ

πάντως δεν έδειχνα καμία διάθεση για κάτι τέτοιο. Όσο για όλους εκείνους τους ενοχλητικούς επιβάτες, πολύ λίγο ενδιαφερόμουν γι' αυτούς. Ακόμη και σήμερα που είχα αποφασίσει να γίνω καλός.

Ο ήλιος σήμερα είναι φωτεινός, συλλογίστηκα. Μα το σπουδαιότερο είναι πως σήμερα μπορώ και κοιτάζω τον ήλιο μες τα μάτια. Όσο περισσότερο μάλιστα έβλεπα τη Δομνίνα, την Όττλα και τον Φέλιξ να χαμογελούν, τόσο περισσότερο τον κοίταζα. Τόσο που δεν πρόσεξα καν δίπλα του τον ιδιόρρυθμο υπάλληλο που εμφανίστηκε πάλι και μάλιστα αυτή τη φορά όχι μόνος. Μαζί του ήταν μία καλοντυμένη κυρία, που δίχως ίχνος ευγένειας πέρασε στην επίθεση. Μιλούσε δυνατά και κοίταζε δεξιά-αριστερά, για να δει αν την προσέχουν κι' αν ακούν και οι υπόλοιποι όσα έλεγε. Ένοιωσα ένα φοβερό συναίσθημα να με κυριεύει. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι συμβαίνει και πολύ περισσότερο, πως είναι δυνατόν ένας αναιδής άνθρωπος ν' αγωνιά για το αν τον ακούν οι άλλοι. Το περίεργο ήταν πως αισθανόμουν να τη γνωρίζω, όμως η παρουσία της και η επιθετική της συμπεριφορά μου είχαν δημιουργήσει μια μεγάλη ταραχή με αποτέλεσμα να μη μπορώ να θυμηθώ τίποτε.

- Είναι η υπεύθυνη του δρομολογίου δε τη γνωρίζεις; άκουσα μια φωνή δίπλα μου, όταν γυρίζοντας, αντίκρισα δυο μάτια φοβισμένα να με κοιτούν.

Γρήγορα συνήλθα και μονομιάς τα θυμήθηκα όλα. Είχα την αίσθηση πως παραμόνευαν όλες εκείνες οι αναμνήσεις να μου επιτεθούν!

Τότε ο φόβος και η αγωνία, έδωσαν τη θέση τους στο

θυμό και την οργή, που επέστρεψαν και βράζοντας μέσα μου γύρευαν να ξεσπάσουν. Εκείνη τη στιγμή έπαψα να είμαι καλός. Εκδίκηση! σκέφτηκα. Η εκδίκηση είναι δικαιοσύνη. Κι΄ ας είναι η δικαιοσύνη του Θεού κάτι διαφορετικό. Την έπιασα βίαια από το λαιμό και καθώς όλοι έπεσαν πάνω μου προσπαθώντας να με συγκρατήσουν, την άφησα μόνο όταν η οργή μου καταλάγιασε και ένοιωσα μια μεγάλη ικανοποίηση. Ήταν η στιγμή που ενώ πολλοί μαζεύτηκαν γύρω της προσπαθώντας να τη συνεφέρουν, κάποιος ψιθύρισε στο διπλανό του: Την είδες; Είναι σα πεθαμένη! Αποτραβήχτηκα σε μια γωνιά καθώς όλοι έτρεχαν πανικόβλητοι. Και μέσα σ' αυτό τον πανικό, όταν κάποια στιγμή κατάφερα ν' ανασύρω την καταβαραθρωμένη μου ψυχή από τα άδυτα του πόνου και της οργής, έντρομος αναζήτησα την Όττλα. Βίαια παραμέρισα όσους βρήκα μπροστά μου για να τη βρω. Ήταν εκεί, στη θέση της. Το πρόσωπό της έλαμπε, ήταν γαλήνιο και με κοίταζε με απορία. Τα μάτια της εξακολουθούσαν να είναι λαμπερά, γεμάτα αγάπη!

Όταν τα πράγματα φάνηκαν να ησυχάζουν κάπως, κάποιος ευγενικός κύριος με πλησίασε και προσπάθησε να με πείσει ότι έγινε κάποιο λάθος στο δρομολόγιο, γι' αυτό και παρουσιάστηκαν αυτά τα προβλήματα. Είναι αλήθεια πως δεν αισθανόμουν καθόλου σίγουρος για όσα μου έλεγε. Επιχείρησα ωστόσο να του εξηγήσω, όμως εκείνος χαμογελώντας και χτυπώντας με στην πλάτη μου είπε:

- Για να καταλάβετε κύριε τι ακριβώς συνέβη, αυτό το δρομολόγιο πηγαίνει στην αντίθετη κατεύθυνση. Πρέπει λοιπόν να κατεβείτε, να μπείτε στο σωστό σας προορισμό και

θα δείτε πως όλα θα πάνε καλά. Αυτό βέβαια το είχα ακούσει πολλές φορές, πως όλα θα πάνε καλά, όμως ποτέ δεν πήγαν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση μάλιστα πολύ σύντομα με περίμενε μια μεγάλη έκπληξη. Στην αίθουσα αναμονής διαπίστωσα πως δεν ήμουν μόνος. Αρχικά το βλέμμα μου έπεσε στην υπεύθυνη του δρομολογίου. Στεκόταν όρθια μπροστά στην είσοδο έτοιμη να επιβιβαστεί. Η έκπληξή μου όμως έγινε μεγαλύτερη όταν διαπίστωσα πως δεν ήταν μόνο αυτή.

- Θεέ μου! αναφώνησα, είναι όλοι εδώ!

Έντρομος σηκώθηκα, κοίταξα γύρω και κάπου στην άκρη της αίθουσας αντίκρισα τον ευγενικό κύριο που επέμενε πως όλα θα πάνε καλά. Τον πλησίασα και του ζήτησα εξηγήσεις. Αυτός πάντα ευγενικός, με το ίδιο πάντα χαμόγελο, έβαλε τα πράγματα για μια ακόμη φορά στη θέση τους:

- Όλοι αυτοί θα ταξιδεύσουν και πάλι μαζί σας, μου είπε. Όμως τώρα δε θα πρέπει ν' ανησυχείτε καθόλου. Τώρα πια δεν έχουν καμιά εξουσία. Δε θα σας ενοχλήσει λοιπόν κανείς. Απλά θα κάθονται στη θέση τους και θα απολαμβάνουν το ταξίδι. Άλλωστε, δεν είναι δυνατόν να τους αφήσουμε πίσω. Έτσι δεν είναι;

- Ναι πραγματικά συμφώνησα, κουνώντας συγκαταβατικά το κεφάλι. Δεν είναι δυνατόν να τους αφήσουμε πίσω. Είμαστε υποχρεωμένοι να τους έχουμε πάντα δίπλα μας!

Κάτι μου έλεγε πως αυτή η επιστροφή στο παρελθόν δε θα μπορούσε να περάσει και τόσο ανώδυνα. Η ώρα ήταν περασμένη. Ελάχιστα φώτα αναβόσβηναν παιχνιδίζοντας με τις τελευταίες στάλες της βροχής. Έκλεισα τα μάτια γυρίζοντας μεμιάς την πλάτη στο υγρό παράθυρο. Άλλωστε, κάπου στο μακρινό παρελθόν, πολύ πριν γνωρίσω την «υπεύθυνη του δρομολογίου», στο μικρό εκκλησάκι της Αγια Μαρίνας... πραγματικά δεν έβρεχε καθόλου τότε!

Κάθε βράδυ το εκκλησάκι γέμιζε από ανθρώπους κάθε ηλικίας, που συνωστίζονταν ακόμη κι' έξω για ν' ακούσουν την ακολουθία, ν' ανάψουν το κερί, να βρεθούν όλοι μαζί, να προσευχηθούν. Φεύγοντας κάθε φορά κάτι έπαιρναν μαζί τους. Μια περίσσια δύναμη ίσως, μια αυτοπεποίθηση για τη ζωή πολύτιμη σε κάθε τους βήμα.

Ήταν Μεγάλη Πέμπτη απόγευμα, κάπου στο δεύτερο με

τρίτο Ευαγγέλιο, όταν την πρωτοείδα να στέκει αντίκρυ μου, κοντά στο ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού. Τα μάτια της είχαν μια ξεχωριστή λάμψη και κάθε φορά που με κοίταζαν φώτιζαν την ψυχή μου με κάτι πρωτόγνωρο, όμως ιδιαίτερα αληθινό.

Σύντομα ήρθε το φθινόπωρο. Ένας ιδιαίτερα απειλητικός χειμώνας ετοιμαζόταν να εισβάλει, καθώς της ανακοίνωναν μια υποτροφία για το εξωτερικό. Ίσως ήταν εγωιστικό, μα έκανα ότι περνούσε από τα χέρι μου για να την κρατήσω κοντά μου. Δε δίστασαν μάλιστα να με γεμίσουν ελπίδες για την παραμονή της. Με ανάγκασαν έτσι να αγωνίζομαι για να συγκεντρώσω όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Πέρασα για το λόγο αυτό από όλους τους αρμόδιους για τις ανάλογες υποθέσεις, έως ότου μια μέρα μου ανακοίνωσαν πως θα πρέπει να αισθάνομαι ιδιαίτερα υπερήφανος για την υποτροφία που της δόθηκε για το εξωτερικό...

Ένα χρόνο μετά η παρουσία της λες κι' εξακολουθούσε να φωτίζει το μικρό εκκλησάκι της Αγια Μαρίνας, έστω κι' αν εκείνη δεν ήταν πια εκεί. Καθώς, λοιπόν, τέλειωσαν τα δώδεκα Ευαγγέλια, την πήρα από το χέρι και πήγαμε μια μακρινή βόλτα. Την άλλη μέρα ήμασταν και πάλι μαζί στην περιφορά του Επιτάφιου. Τα φωτισμένα στενά δρομάκια, οι φωνές των μικρών παιδιών, η μυρωδιά απ' το θυμίαμα, το λαμπερό φως του φεγγαριού, όλα συμμετείχαν στη μαγεία της ακολουθίας του Επιτάφιου θρήνου, προαναγγέλλοντας ταυτόχρονα την επερχόμενη Ανάσταση.

Εκείνο που θυμόμουν περισσότερο από την Ανάσταση,

ήταν ο φόβος της για τις κροτίδες. Όσες περισσότερες κροτίδες, μάλιστα, έπεφταν τόσο περισσότερο την έσφιγγα στην αγκαλιά μου. Κι' όσο περισσότερο την έσφιγγα, τόσο περισσότερο σκεφτόμουν, πως τελικά κανείς δεν φεύγει πραγματικά από κοντά μας, όταν τον κρατάμε σφιχτά πάντοτε μέσα μας...

Η αυγή είχε κιόλας χαράξει, δεν είχε ακόμη φωτίσει, ήταν περίπου έξι όταν πετάχτηκα όρθιος από ένα μεγάλο ξάφνιασμα.

Τι μου συνέβη; συλλογίστηκα, κοιτάζοντας με απορία στους γυμνούς τοίχους της μικρής κάμαρης του ξενοδοχείου. Το βλέμμα μου σταμάτησε σ' ένα μικρό κομοδίνο, όπου ήταν ακουμπισμένο και μισάνοιχτο στην πρώτη σελίδα ένα παλιό κιτρινισμένο βιβλίο. Το πήρα στα χέρια μου και το έφερα κοντά στα μάτια μου προσπαθώντας μέσα στο μισοσκόταδο να θυμηθώ κάτι απ' αυτό.

«Όταν ο Γκρέγκορ Σάμσα ξύπνησε κάποιο πρωινό από κακό όνειρο», άρχισα αργά-αργά να διαβάζω, «βρέθηκε στο κρεβάτι του μεταμορφωμένος σε γιγάντια κατσαρίδα. Τα μάτια του Γκρέγκορ γύρισαν έπειτα στο παράθυρο, κι' ο συννεφιασμένος ουρανός...Θαρρείς πως άκουγες τις στάλες της βροχής να χτυπάνε στο πρεβάζι του παραθύρου...».[4]

4 Φρανς Κάφκα, Η Μεταμόρφωση.

Κοντοστάθηκα και μεσολάβησαν κάποιες στιγμές σιωπής. Άφησα τότε το βιβλίο να πέσει χάμω, σηκώθηκα κι' αργά βάδισα προς το παράθυρο. Ο ουρανός ήταν συννεφιασμένος. Θαρρείς πως άκουγες τις στάλες της βροχής να χτυπάνε στο πρεβάζι του παραθύρου...

- Ο Γκρέγκορ ήταν ένα όνειρο, ψέλλισα. Ένα άσχημο όνειρο.

Την ίδια στιγμή λες και μια παλιά ξεχασμένη ανάμνηση έκανε την εμφάνισή της. Τόσο παλιά που πραγματικά δυσκολεύτηκα να την αναγνωρίσω. Η ψυχή μου σκίρτησε και σαν άκουσα τα πρώτα βήματα στο διάδρομο, το σκίρτημα μεγάλωσε τόσο, που μεμιάς άρχισα βιαστικά να ετοιμάζομαι για να προλάβω. Σήμερα είναι η τελευταία μέρα, συλλογίστηκα και πρέπει να την εκμεταλλευτώ με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ετοιμάστηκα πραγματικά πολύ γρήγορα κι' έριξα μια τελευταία ματιά απ' το παράθυρο. Τώρα πια είχε φωτίσει κι' αυτό βοηθούσε πραγματικά στο να διακρίνω μια μεγάλη πόλη, η δόξα της οποίας έφτανε μέχρι τ' άστρα.

- Δίκιο είχε λοιπόν η μάντισσα Λίμπουσε, σκέφτηκα, ενώ την ίδια στιγμή κάτω από τις πρώτες ηλιαχτίδες και μέσα απ' τις τελευταίες σταγόνες της βροχής, έβλεπα δειλά-δειλά μα σταθερά να σμίγουν, η μεγαλοπρέπεια και η απλότητα, η ομορφιά και η πρακτικότητα αυτής της πόλης.

- Νομίζω πως άργησα όμως, είπα δυνατά για να τ' ακούσω και να το πιστέψω. Έπιασα λοιπόν αποφασιστικά τη βαλίτσα στο χέρι, έριξα μια τελευταία βιαστική ματιά στο δωμάτιο και με γρήγορο βήμα ξεκίνησα για την αίθουσα συγκέντρω-

σης. Για μια ακόμη φορά ήταν όλοι εκεί!

Πολύ σύντομα βρεθήκαμε στη Μάλα Στράνα. Από την προβλήτα Νοβότνι η θέα στην απέναντι όχθη του ποταμού ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακή.

- Πίσω απ' τους πυργίσκους της γέφυρας, ξεχώρισε η φωνή του ξεναγού, βλέπουμε τον μεγαλοπρεπή τρούλο του Αγίου Νικολάου, ενώ ο πρισματικός γοτθικός πύργος δίπλα ακριβώς, είναι αυτός με το μεγάλο αστρονομικό ρολόι και την αλληγορία των μηνών.

- Με τους δώδεκα Αποστόλους, συμπλήρωσε με τη διαπεραστική του φωνή ο Άνθιμος, ενώ η Πανδώρα που τον συνόδευε συμφώνησε κουνώντας συγκαταβατικά το κεφάλι. Η υπενθύμιση του Άνθιμου ίσως να ήταν χρήσιμη σε αρκετούς. Άλλωστε, πολλοί ήταν εκείνοι που γύρισαν και τον κοίταξαν μετά την παρέμβαση που έκανε. Ο ίδιος, βέβαια, συνέχισε αμέριμνος να ξεναγεί την Πανδώρα, η οποία τον παρακολουθούσε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ήταν μάλιστα χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι την ίδια στιγμή κατάφερνε να συνδυάζει πολλά πράγματα μαζί: Να ξεναγεί την Πανδώρα, να παρακολουθεί συνεχώς τις κινήσεις των άλλων μεταφέροντας δεξιά-αριστερά με αστραπιαίες κινήσεις τα μικρά του μάτια, και να ξεμπερδεύει με ξεχωριστή επιμονή το αρύ του μούσι.

Έκανα δυο βήματα μπροστά θέλοντας να ξεφύγω κι' αφοσιώθηκα στα λόγια του ξεναγού που όλη αυτή την ώρα συνέχιζε την ξενάγηση.

- Από πολεοδομικής άποψης η Μάλα Στράνα συνέχισε, αποτελεί ένα αρμονικό σύνολο στο οποίο συναντά κανείς μια

μοναδική συμβίωση διάφορων ρυθμών. Έτσι λοιπόν ενώνονται τα μνημειώδη με τα απόκρυφα, το αρχιτεκτονικό μεγαλείο των παλατιών και ναών, με την ήρεμη ατμόσφαιρα των κήπων και των στενών δρόμων.

- Η μεγαλοπρέπεια και η απλότητα σκέφτηκα, η ομορφιά και η πρακτικότητα αυτής της πόλης, ενώ την ίδια στιγμή γύρισα και κοίταξα με μια διάθεση κατανόησης τον Άνθιμο που συνέχιζε να ξεμπερδεύει το μούσι του.

- Δεξιά μας, συνέχισε ο ξεναγός, βλέπουμε τους στιβαρούς γοτθικούς πυργίσκους του ναού των Μαλτέζων, τα παλάτια με τους κήπους που φτάνουν ως το κάστρο, όπως επίσης και το λεπτό καμπαναριό του Αγίου Θωμά.

- Του Αποστόλου Θωμά; ρώτησε η Πανδώρα.

- Του γνωστού άπιστου Θωμά, απάντησε ο Άνθιμος, πριν καλά-καλά προλάβει η Πανδώρα να ολοκληρώσει την ερώτησή της.

Στη γέφυρα που ενώνει την παλιά με τη νέα πόλη η ώρα ήταν πια περασμένη. Η βροχή είχε κοπάσει. Μια απαίσια υγρασία όμως απλώνονταν πιο υγρή και πιο κρύα απ' ότι όταν έβρεχε. Ένα είδος ατμού σηκωνόταν απ' τα πλακόστρωτα, απ' τη μια άκρη ως την άλλη. Καθώς οι περισσότεροι βάδιζαν αντίθετα αυτό πραγματικά μου δυσκόλευε τις κινήσεις. Αποκαμωμένος, αποτραβήχτηκα σε μια γωνιά χαζεύοντας τα ποταμόπλοια στα γκρίζα νερά του Μολδάβα και το νερόμυλο με τον τεράστιο ξύλινο τροχό. Πλάι μου, η Όττλα ντυμένη μ' ένα φτωχικό φόρεμα, έσταζε ολόκληρη από τη βροχή που είχε προηγηθεί. Έμοιαζε τρομαγμένη, όμως τα μεγάλα της εκφραστικά μάτια και το φωτεινό της χαμόγελο, πρόσθεταν κάτι ξεχωριστό στο μουντό τοπίο που υπήρχε γύρω. Δίπλα μας ένας πλανόδιος ζωγράφος αναζητούσε απεγνωσμένα τη χαμένη του έμπνευση, τη στιγμή που μια παρέα μουσικών χρωμάτιζε ζωηρά τις νότες στους ρυθμούς της τζαζ μουσικής. Λίγο πιο πέρα, μια ομάδα Γιαπω-

νέζων με ξεχωριστή περιέργεια παρατηρούσε τα επιβλητικά μπαρόκ αγάλματα των ηγεμόνων και αγίων. Κάποιοι απ' αυτούς έβγαζαν φωτογραφίες, ενώ άλλοι κατέγραφαν όσα συνέβαιναν γύρω, με της τελευταίας τεχνολογίας βιντεοκάμερες που κρατούσαν στα χέρια τους.

Ξαφνικά, όλοι σταμάτησαν μπροστά στο άγαλμα του Εσταυρωμένου. Ήταν βέβαιο πως ο ξεναγός τους μιλούσε γι' αυτό.

- Τι να σημαίνει για όλους αυτούς ο Εσταυρωμένος; ρώτησα δισταχτικά την Όττλα.

- Εξαρτάται, απάντησε εκείνη με σπασμένη φωνή.

- Εξαρτάται; Από τι εξαρτάται; επέμεινα.

Η Όττλα με πλησίασε περισσότερο. Καθώς το χαμόγελό της ζέσταινε την κρύα ατμόσφαιρα, η φωνή της εναρμονίστηκε με τις μελωδικές νότες των μουσικών κι' άρχισε να μου εξηγεί:

- Στην Ιαπωνική θρησκεία υπάρχει ένα πάνθεο, που αποτελείται από διάφορα θεία όντα. Οι περισσότεροι απευθύνονται στη θεότητα Ινάρι, κάποιοι όμως απ' αυτούς, στη συνέχεια της ζωής τους στρέφονται στον Μποντισάτβα Τζίζο.

- Ε! και λοιπόν; Τι σχέση έχει αυτό με τον Εσταυρωμένο; ρώτησα απορώντας.

- Έχει, απάντησε εκείνη σκύβοντας το κεφάλι, ενώ το χαμόγελό της έχασε για λίγο κάτι από τη φωτεινότητά του.

- Στ' αλήθεια δεν καταλαβαίνω είπα, χαϊδεύοντας απαλά τα μαλλιά της. Ας το ξεχάσουμε λοιπόν. Προτιμώ να χαμογελάς.

Η Όττλα πήρε απ' τα μαλλιά της το χέρι μου, το κράτησε

σφιχτά στα δυο της χέρια, με κοίταξε κατάματα και ψιθύρισε:

- Όσοι στη ζωή τους γνώρισαν μόνο τη θεότητα Ινάρι, βλέπουν τον Εσταυρωμένο σαν ένα σπουδαίο έργο τέχνης, τοποθετημένο σ' ένα ειδυλλιακό τοπίο. Αν οι γνώσεις τους γύρω από την τέχνη το επιτρέπουν, ασχολούνται με το υλικό από το οποίο αυτός είναι κατασκευασμένος, ή ακόμη με την τεχνοτροπία που ακολούθησε ο συγκεκριμένος κατασκευαστής. Όσοι απ' αυτούς δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα απλά εκπλήσσονται από το θέαμα και...

- Κι' αυτοί που ενδιαφέρονται για τον... πως είπες ότι τον λένε; τη διέκοψα ρωτώντας βιαστικά.

- Τζίζο. Μποντισάτβα Τζίζο απάντησε η Όττλα. Γι' αυτούς το θέαμα θ' αποτελέσει, ίσως, το έναυσμα κάποιων αναζητήσεων. Είτε οι γνώσεις τους το επιτρέπουν, είτε όχι, δε θ' ασχοληθούν ιδιαίτερα με την τεχνοτροπία. Θα προσπαθήσουν, όσο αυτό είναι εφικτό, να διεισδύσουν στον πνευματικό και άφθαρτο χαρακτήρα της παράστασης. Είμαι σχεδόν σίγουρη, συνέχισε, ότι οι περισσότεροι απ' αυτούς θα προσέξουν πως ο Εσταυρωμένος έχει τα μάτια του ανοιχτά. Θα σκεφτούν, ίσως, πως δεν εξέπνευσε ακόμη, αν και θα τους προβληματίσει σοβαρά ο λογχισμός της πλευράς, καθώς και το αίμα που ρέει από την πλευρά του. Κάποιοι λοιπόν θα προβληματιστούν περισσότερο και ίσως κάποτε μάθουν πως τα ανοιχτά μάτια του Εσταυρωμένου δηλώνουν την αθανασία, τη νίκη κατά του θανάτου. Αυτό νομίζω πως θα είναι κάτι ιδιαίτερο γι' αυτούς, κάτι μοναδικό. Όταν, μάλιστα, οι υπόλοιποι προχωρήσουν για να φωτογραφίσουν και τα υπόλοιπα αγάλματα, να δεις που

αυτοί θα μείνουν πίσω. Αν και έχω την αίσθηση, κατέληξε δίνοντας ένα ιδιαίτερα γλυκό τόνο στη φωνή της, πως υπάρχει κι' ένας ευκολότερος τρόπος για να καταλάβεις τη διαφορά...

- Ποιος τρόπος; ρώτησα γεμάτος περιέργεια.

- Κάποιων απ' αυτούς τα μάτια θα βουρκώσουν, απάντησε, ενώ την ίδια στιγμή στράφηκε προς το ποτάμι, επικεντρώνοντας την προσοχή της στο νερόμυλο με τον τεράστιο ξύλινο τροχό.

Ήμουν σίγουρος πως η συζήτηση αυτή ενοχλούσε την Όττλα.

- Ξέρεις, είπα τότε αμήχανα προσπαθώντας να αλλάξω συζήτηση. Είναι κάτι που δε το είχα σκεφτεί ποτέ: ο ουρανός έχει για όλους την ίδια θέα! Δεν είναι καταπληκτικό;

Η Όττλα δεν απάντησε.

- Έστω απλά σημαντικό... διόρθωσα.

Η Όττλα πάλι δεν απάντησε. Απλά χαμογέλασε κι' άφησε το κεφάλι της να γείρει στον ώμο μου.

Ο ήλιος είχε αναγγείλει εδώ και ώρες την αποχώρησή του. Τα πρώτα φαναράκια κρυφοκοίταζαν δειλά-δειλά πίσω απ' τα επιβλητικά αγάλματα, ενώ τα γλυκόηχα πουλιά είχαν πάψει οριστικά να κελαηδούν. Λίγοι ήταν εκείνοι που συνέχιζαν να περπατούν πάνω στη γέφυρα. Οι Γιαπωνέζοι είχαν εξαφανιστεί. Οι μουσικοί κι' ο πλανόδιος ζωγράφος δεν ήταν πια στη θέση τους. Την ίδια στιγμή μια παρέα από αγόρια και κορίτσια χαζεύοντας στα γκρίζα νερά του Μολδάβα, άκουγαν παλιά τραγούδια από ένα μικρό, περασμένης τεχνολογίας κασετόφωνο.

- Λένε... σιγοψιθύρισα, κρατώντας την Όττλα σφιχτά στην αγκαλιά μου, πως κάθε βράδυ, τη στιγμή που το μεγάλο αστρονομικό ρολόι χτυπά δώδεκα φορές, αν κοιτάξεις ψηλά στον ουρανό, μπορείς να δεις κάποια μικρά, όμως ιδιαίτερα φωτεινά αστέρια να σε κοιτούν επίμονα. Λοιπόν, τι έχεις να πεις; Ούτε αυτό είναι σημαντικό;

Η Όττλα για μια ακόμη φορά δεν απάντησε! Λες και βρισκόταν ήδη σε μια ξένη αγκαλιά...

Στη μεγάλη πλατεία η ώρα ήταν περασμένη. Όσοι βρίσκονταν κάτω από το μεγάλο άγαλμα, είχαν αρχίσει κιόλας να διαμαρτύρονται για την καθυστέρηση με πρώτο και καλύτερο τον Άνθιμο. Η ψιλή διαπεραστική του φωνή ακουγόταν σ' ολόκληρη την πλατεία! Λίγη ώρα μετά τα πνεύματα είχαν ησυχάσει. Ο παπα-Κοσμάς, ο Άνθιμος και η παρέα του είχαν βρει καινούριο θέμα ν' ασχοληθούν. Μόλις είχαν αναγνωρίσει στο μεγάλο άγαλμα τον Γιαν Χους τον οποίο όπως φαίνεται αποφάσισαν να κάψουν για μια ακόμη φορά...

Ο ξεναγός παίρνοντας αφορμή από την αναστάτωση, διηγήθηκε πως όταν η σύνοδος της Κωνσταντίας ασχολήθηκε με το θέμα και κάλεσε τον Χους να παρουσιαστεί και να απολογηθεί, αυτός δεν αισθανόταν καθόλου ασφαλής. Τότε όμως ο αυτοκράτορας του έδωσε ένα έγγραφο με το οποίο εγγυήθηκε την ασφάλειά του. Ο Χους πείστηκε, παρουσιάστηκε, όμως

τον συνέλαβαν και τον καταδίκασαν σε θάνατο με πυρά.

- Καλά έκαναν στον άπιστο! ακούστηκε γεμάτη ικανοποίηση η φωνή του Άνθιμου, ενώ η Πανδώρα που έστεκε δίπλα κούνησε για μία ακόμη φορά συγκαταβατικά το κεφάλι.

Λίγο πιο πέρα, δύο κυρίες συζητούσαν συγκρίνοντας την πόλη με άλλες που στο παρελθόν επισκέφτηκαν. Την ίδια στιγμή κάποιοι προσπαθούσαν να σκαρφαλώσουν στο άγαλμα για να βγάλουν τις τελευταίες αναμνηστικές φωτογραφίες. Ενώ τα φλας φώτιζαν την πλατεία ο ξεναγός έκλεινε τη διήγηση για τον Γιάν Χους:

- Τον Ιούλιο, λοιπόν, του 1415 είπε, τον οδήγησαν στον τόπο του μαρτυρίου. Αυτός συγχώρεσε τους διώκτες του, απάγγειλε το σύμβολο της πίστης και τον έκαψαν ζωντανό επάνω στη φωτιά. Ενώ οι φλόγες της φωτιάς φώτιζαν την πλατεία αυτός έδειχνε έξοχο θάρρος.

Το μόνο που απέμενε ήταν να ρυθμιστούν οι τελευταίες λεπτομέρειες. Τα πράγματα τοποθετήθηκαν στο χώρο των αποσκευών και ένας - ένας αρχίσαμε να επιβιβαζόμαστε για την αναχώρηση.

- Είμαστε όλοι εδώ; ακούστηκε η φωνή του οδηγού.

- Όλοι, όλοι, βιάστηκαν κάποιοι ν' απαντήσουν.

- Ξεκινάμε αμέσως, συμπλήρωσε ο ξεναγός, όμως αυτό είναι καλό, γιατί έχουμε να περάσουμε πολλά σύνορα κι' έτσι κερδίζουμε πολύτιμο χρόνο. Άλλωστε, όλοι ξέρετε τώρα πια τι σημαίνουν αυτές οι καθυστερήσεις στα σύνορα.

- Έχουν αλλάξει πια τα σύνορα του κόσμου σιγοψιθύ-

ρισα, τη στιγμή που έβλεπα τις πόρτες να κλείνουν και το λεωφορείο σιγά - σιγά ν' απομακρύνεται... αργά - αργά τότε προχώρησα κι' εγώ ανάμεσα στα γραφικά καντούνια.

Ήταν αργά το βράδυ όταν έφτασα και τη Ζλατά Ούλιτσκα τη σκέπαζε πυκνή ομίχλη...